

PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG - 19 CHWEFROR 2019

**PWNC: CYNLLUN STRATEGOL ADDYSG GYMRAEG - DIWEDDARIAD
PERFFORMIAD 2018**

**ADRODDIAD GAN: CYFARWYDDWR CORFFORAETHOL DROS WASANAETHAU
ADDYSG A CHORFFORAETHOL**

1. PWRPAS YR ADRODDIAD

1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno diweddariad blynyddol ar y gwaith a gwblhawyd o dan Gynllun Strategol Gymraeg mewn Addysg (CSCA) yn 2018.

2. CRYNODEB

2.1 Datblygwyd y CSCA yn lleol ond gyda dull strategol ar y cyd drwy Fforwm Cymraeg mewn Addysg Caerffili, gan ganiatáu ar gyfer datblygu ac atebolrwydd awdurdodau lleol. Mae'r fforwm yn monitro gweithredu'r camau sydd eu hangen ar gyfer cyflwyno ac ehangu darpariaeth Gymraeg yn strategol yn unol ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i sicrhau 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

2.2 Mae'r CSCA yn cyflawni dyletswydd yr awdurdod lleol i fonitro a gwella safonau'r Gymraeg, cyrhaeddiad addysg, ac mae'n cyfeirio at y defnydd priodol o gyllid Grant y Gymraeg mewn Addysg, a weinyddir yn rhanbarthol.

2.3 Mae'r CSCA yn cynnwys dadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol, yn amlgu arfer gorau ac yn cynnwys targedau ar gyfer darpariaeth well a pharhaus. Mae'r awdurdod lleol yn parhau i fod yn ymrwymedig i gefnogi dewis rhieni drwy gymorth teg mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg a Saesneg.

2.4 Mae llawer o ddatblygiadau i'w hadrodd ar gyfer 2018 sydd wedi'u cynnwys ym mhrif gorff yr adroddiad hwn, gan gynnwys bidiau cyfalaf llwyddiannus i ddatblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ymhellach dros y 3-7 mlynedd nesaf. Mae adroddiad diweddariad llawn CSCA ynghlwm yn atodiadau 1 a 2.

2.5 Mae gan Fforwm Cymraeg mewn Addysg gynrychiolwyr o'r Aelod Cabinet dros Addysg, adrannau Awdurdod Lleol, Ysgol Gyfun Cwm Rhymni, Rhag, Menter Iaith, Mudiad Meithrin, Rhwydwaith Rhieni, Coleg y Cymoedd, yr Urdd, ac mae CSCA hefyd yn cael ei gefnogi gan y Gwasanaeth Cyflawniad Addysg.

3. CYSYLLTIADAU Â'R STRATEGAETH

3.1 Mae CSCA Caerffili'n cyfrannu at y Nodau Llesiant canlynol o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2016:

- *Cymru lewyrchus* - Nod CSCA yw cefnogi plant a phobl ifanc i ddatblygu eu sgiliau iaith Gymraeg a gwella safonau cyflawniad, a fydd yn creu poblogaeth ddwyieithog sy'n gallu cefnogi a thyfu ein heconomi.

- *Cymru gydnerth* - Er y bydd ysgolion yn adeiladu eco ysgolion yn eu cwricwlwm, ni chrybwyllir hyn yn benodol yn CSCA sef y trosolwg strategol.
- *Cymru iachach* - Mae'r cynllun Blynyddoedd Cynnar Iach a'r cynllun Ysgolion Iach wedi'u hymgorffori mewn ymarfer ar draws Dechrau'n Deg, lleoliadau gofal plant, ysgolion Cynradd ac Uwchradd.
- *Cymru sy'n fwy cyfartal* - Mae gan CSCA amcan i leihau effaith tlodi ar blant a phobl ifanc drwy amrywiol fentrau cau'r bwch drwy gydol yr ystod oedran o ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg Dechrau'n Deg i Gylchoedd Meithrin i gyrhaeddiad ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd. Mae Canlyniad 6 yn canolbwyntio ar anghenion dysgwyr ag Anghenion Ychwanegol a sut y byddwn yn diwallu'r anghenion hynny mewn darpariaeth cyfrwng Gymraeg.
- *Cymru o gymunedau cydlynus* - Nod Canlyniad 5 yw cefnogi'r defnydd o'r Gymraeg a chynyddu'r safonau yn yr iaith Gymraeg drwy ddarparu gweithgareddau cymdeithasol a manau cyfarfod mewn cymunedau.
- *Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu* - Nod allweddol CSCA yw gwella defnydd o'r Gymraeg a chefnogi datblygu gweithlu dwyieithog yn y dyfodol. Mae gweithgareddau celf a hamdden hefyd wedi'u cynnwys yng Nghyanlyniad 5 drwy waith Urdd Gobaith Cymru a Menter Iaith. Mae hyn wedi'i ymgorffori ymhellach drwy gamau gweithredu yn Strategaeth Iaith Gymraeg Pum Mlynedd Bwrdeistref Sirol Caerffili 2017-2022 gan gyfeirio'n benodol at Faes Strategol 1 - Y Teulu, Maes Strategol 2 - Plant a Phobl Ifanc, Maes Strategol 3 - Cymunedau a Maes Strategol 6 - Isadeiledd (Polisiau ac Arferion).
- *Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang* - Er na chrybwyllir yn benodol yn CSCA, mae lles wedi'i fewnosod trwy ymarfer ar draws Dechrau'n Deg, lleoliadau gofal plant, ysgolion Cynradd ac Uwchradd.

4.0 YR ADRODDIAD

- 4.1 Mae CSCA 2017-20 yn uchelgeisiol ac mae'n amlwg yn dibynnu ar gyllid Llywodraeth Cymru i gyflwyno rhaglen y Prif Weinidog ar gyfer Llywodraeth 2016-2021, Symud Cymru Ymlaen, gan weithio tuag at filiwn o bobl yn siarad Gymraeg erbyn 2050. Bydd cyllid yn galluogi cyflawni tuag at y dyheadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol am ddiwylliant bywiog ac iaith Gymraeg ffyniannus, a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 y mae'n rhaid inni bellach gydymffurfio â set o Safonau'r Gymraeg cenedlaethol. Un o'r safonau allweddol oedd gofyniad i ddatblygu strategaeth iaith Gymraeg 5 mlynedd, gyda'r nod o gynyddu'r nifer o siaradwyr Gymraeg a fydd yn ein galluogi i hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn bwrdeistref sirol Caerffili.
- 4.2 Ein nod yw sicrhau cydraddoldeb mynediad drwy hyrwyddo a chefnogi'r datblygiad o addysg gynhwysol a rhoi ymrwymiad i ddarparu'r ansawdd gorau posibl o'r addysg a'r gwasanaethau o fewn yr adnoddau sydd ar gael.
- 4.3 Rydym yn cydweithio'n strategol fel rhanbarth â Gwasanaeth Cyrhaeddiad Addysg Deddwyrain Cymru i ddarparu ar gyfer ysgolion a darparwyr addysg ar draws ystod oedran a sectorau ieithyddol sydd â'r gallu a'r cynaliadwyedd i gynyddu'r safonau yn y Gymraeg a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg o fewn teuluoedd, cymunedau a gweithleoedd.
- 4.4 Ein nod yw ysgogi a darparu darpariaeth leol, hygyrch, gynaliadwy, sy'n canolbwyntio ar y gymuned i ateb y galw cynyddol am addysg cyfrwng Gymraeg.
- 4.5 Uchafbwyntiau ar gyfer 2018:

- 4.6 Mae'r holl brosiectau cyfalaf wedi'u cynllunio'n strategol er mwyn sicrhau bod cynlluniau'n cael eu cysylltu ar draws cynlluniau, ceisiadau am arian a sicrhau bod yr adnoddau mwyaf posibl ar gael.
- Rydym wedi llwyddo i sicrhau cymeradwyaeth Llywodraeth Cymru i gynigion Band B Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif sy'n cynnwys 2 ysgol Gymraeg, sydd bellach yn destun cymeradwyaeth aelodau o'r mecanwaith cyllido a gynigir.
 - Rydym wedi llwyddo i sicrhau mwy na £6 miliwn ar gyfer datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar safleoedd ysgol (na chawsant eu cynnwys yn y cynigion Band B) gan sicrhau ehangu'r lleoedd sydd eu hangen yn y ddarpariaeth ysgol a gofal plant.
 - Rydym yn aros am ganlyniad y cyflwyniad Cyfalaf Gofal Plant (i'w ddod ym mis Ionawr 2019) sy'n cynnwys datblygu gofal plant cyfrwng Cymraeg.
- 4.7 Mae'r bartneriaeth amlasiantaethol yn y Fforwm Ewropeaidd a Fforwm y Gymraeg wedi datblygu taflen i hyrwyddo'r manteision o fod yn ddwyieithog, yr ydym yn anelu at ei rhoi ar-lein yn ogystal ag o gwmpas y fwrdeistref mewn amrywiaeth o leoedd cyhoeddus (gweler atodiad 3).
- 4.8 Mae Clwb Cwtsh, rhaglen 8 wythnos gyda'r nod o gefnogi rhieni i ganolbwyntio ar siarad Cymraeg gyda'u plant, wedi cael ei gyflwyno'n llwyddiannus yn 2018.
- 4.9 Mae Croesi'r Bont yn gynllun a gyflwynir gan Fudiad Meithrin i gefnogi sgiliau caffael Cymraeg yn y Cylch Meithrin ac mae wedi llwyddo i redeg mewn un Cylch yng Nghaerffili yn gwella'r defnydd staff a phlant o'r iaith. Roedd y Cylchoedd ar draws y fwrdeistref yn mynychu'r Gŵyl Feithrin, a hwyluswyd gan Fudiad Meithrin.
- 4.10 Mae Cylch Meithrin Rhymni wedi datblygu darpariaeth lloeren, 'Mwy Rhymni', i gyflwyno darpariaeth gofleidiol yn Ysgol y Lawnt.
- 4.11 Mae Cymraeg i Blant wedi cyflwyno sesiynau mewn gwahanol grwpiau rhieni/babanod ar draws Caerffili i hyrwyddo'r manteision o ddwyieithrwydd.
- 4.12 Mae'r Rhwydwaith Rhieni wedi gweithio gyda dau grŵp o blant/rhieni i ddatblygu llyfrau plant dwyieithog: Ysgrifennwyd "Partners in Time" gan blant yn Ysgol Penalltau a ariennir drwy Gyngor Cymuned Gelligaer; ysgrifennwyd "Fistful of Feathers" gan rieni a phlant Ysgol Gynradd Graig-y-rhaca i fynd i'r afael â mater o fenthycwyr arian didrwydded.
- 4.13 Mae'r Urdd yn parhau i ddarparu ystod o weithgareddau cyfoethogi iaith ar draws y fwrdeistref yn ystod oedran ysgolion uwchradd a chynradd, gan gynnwys teithiau yng Nghymru a thramor. Mae'r Urdd hefyd wedi datblygu Fforwm Ieuenctid Cymru gyda 2 gynrychiolydd yn eistedd yn y fforwm cenedlaethol.
- 4.14 Mae Ysgol Gyfun Cwm Rhymni (YGCRh) yn parhau i gydweithio â Choleg y Cymoedd yn ogystal ag Ysgol Gyfun Gwynlliw ac Ysgol Gyfun Gwent Is Coed i gyflwyno cwricwlwm eang cyfrwng Cymraeg ar gyfer pobl ifanc 14-18 oed. Mae YGCRh yn cydweithio â'r Gwasanaeth Cyflawni Addysg er mwyn sicrhau bod ei gwrs iaith mewnol, ar-lein, wedi'i bersonoli ar gael ar draws y rhanbarth.
- 4.15 Mae Ysgol Gyfun Cwm Rhymni yn cydweithio yn y chwechawd o ysgolion (Cwm Rhymni, Gwent Is Coed, Gwynllyw, Rhisga, John Frost a Lliswerry) wrth sefydlu Datblygiad Proffesiynol Cymraeg cydweithredol yn unol â'r Strategaeth Dyfodol Llwyddiannus ar gyfer datblygu ysgolion hwb cyfrwng Cymraeg.
- 4.16 Mae Coleg y Cymoedd wedi ymestyn eu darpariaeth iaith Ar Waith ac erbyn hyn mae'n cynnwys dysgwyr o Adeiladu a Pheirianeg, Gofal Plant, Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Arlwy, Busnes, Teithio a Thwristiaeth, a'r Diwydiannau Creadigol. Cwblhaodd 364 o ddysgwyr uned IAW yn llwyddiannus i lefel 2 yn 2017-18.

- 4.17 Mae Menter Iaith yn parhau i ddarparu darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg sy'n cynnwys 2 Clwb Brecwast, 3 Clwb Gwyliau, 3 Clwb Meithrin a 7 Clwb Carco.
Mae Menter Iaith hefyd yn darparu'r cynllun Ffordd i Ddwyieithrwydd sy'n cefnogi 25 darpariaeth gofal plant cyfrwng Saesneg y flwyddyn i wella'r Gymraeg a ddefnyddir yn y lleoliad.
- 4.18 Mae Menter Iaith yn cefnogi 11 o ysgolion Cynradd cyfrwng Cymraeg wrth gyflwyno'r Siarter Iaith, yn enwedig drwy'r clybiau fideo ac wedi cysylltu plant a phobl ifanc ar draws y fwrdeistref drwy lwyfan ar-lein.
- 4.19 Mae Ysgol Gyfun Cwm Rhymni yn gweithio'n rhagweithiol gyda'i hysgolion cynradd bwydo i sicrhau bod prosesau ar gyfer cefnogi plant a phobl ifanc ag anghenion ychwanegol yn cael pontio da. Arweiniodd yr adran Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) mewn cydweithrediad â Phartneriaeth cyfrwng Cymraeg De-ddwyrain Cymru ddiwrnod hyfforddi uwchradd cyfrwng Cymraeg De Cymru (23/11/18) ar gyfer Cynorthwyrwyr Dosbarth gyda thros 50 o Gynorthwyrwyr Dosbarth o 10 ysgol yn mynychu'r gynhadledd.
- 4.20 Mae grŵp arweiniol y Blynyddoedd Cynnar ADY rhanbarthol i ddatblygu adnoddau, pecynnau hyfforddiant a chefnogaeth i leoliadau gofal plant ar draws y rhanbarth a fydd yn cynnwys ein holl Gylchoedd i sicrhau bod plant ag ADY yn cael eu cefnogi gyda thimau staff gofal plant medrus sy'n gweithredu strategaethau i gefnogi mynediad i ddarpariaeth gofal plant, yn ogystal â galluogi adnabod anghenion ychwanegol yn gynnar.
- 4.21 Mae llawer iawn o ddatblygiad gweithlu wedi'i ddatblygu a'i gyflwyno drwy Ysgol Gyfun Cwm Rhymni, CBS Caerffili, y Blynyddoedd Cynnar a'r Gwasanaeth Cyflawni Addysg.
- 4.22 Cwblhawyd yr Arolwg Rhieni yn Hydref 2018 a bydd y canlyniadau'n cael eu dadansoddi a'u hychwanegu at yr adroddiad yng Ngwanwyn 2019.

5.0 LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL

- 5.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyfrannu at y Nodau Llesiant fel y'u nodir yn y Dolenni i'r Strategaeth uchod. Mae CSCA yn anelu, dros y tymor hir, at godi safonau a chynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg drwy gynyddu'r niferoedd sy'n manteisio ar addysg cyfrwng Cymraeg, gan ddatblygu'r gweithlu dwyieithog yn ogystal â chyfrannu at addewid Llywodraeth Cymru i sicrhau 1 miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.
- 5.2 Mae'n gyson â'r pum ffordd o weithio fel y'i diffinnir o fewn yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn y Ddeddf gyda'r bwriad o gynllunio llefydd mewn ysgolion yn y tymor hir a chyflwyno cynigion cyfalaf i gynyddu'r ddarpariaeth yn unol â'r cynnydd yn y galw gan rieni.
- 5.3 Mae ffocws ar gau'r bwlch mewn cymunedau a gwella safonau cyrhaeddiad addysgol yn anelu at atal y cylch o dlodi yn cael ei ailadrodd.
- 5.4 Mae gan CSCA ddull rhanbarthol lle mae integreiddio darpariaeth, lle bo hynny'n rhesymol ac yn ymarferol, yn cael ei gymeradwyo. Mae integreiddio darpariaeth Dechrau'n Deg neu Gylchoedd Meithrin gyda'u Hysgol Gynradd leol a chlystyru darpariaeth ysgolion cynradd gyda'r ysgol uwchradd yn ogystal â chysylltu â'r sector gwirfoddol drwy Fudiad Meithrin, Menter Iaith ac Urdd Gobaith Cymru, yn cynorthwyo'r gwaith o integreiddio darpariaeth a chynyddu'r adnoddau sydd ar gael.
- 5.5 Mae'r CSCA yn annog dull cydweithredol ar draws gwasanaethau yn ogystal â chydweithio rhanbarthol drwy grwpiau tasg sy'n cynnwys datblygu Fforwm Proffesiynol ADY rhanbarthol i alluogi gwell cefnogaeth i'n dysgwyr mwyaf agored i niwed.

- 5.6 Mae cysylltiad yn rhan annatod o ddatblygu a chyflwyno CSCA gan fod y rhanddeiliaid yn amrywiol ac yn ceisio barn ar draws y fwrdeistref gan deuluoedd, plant, pobl ifanc, gweithwyr proffesiynol, cyrff cyhoeddus a'r sector gwirfoddol. Mae rhanddeiliaid yn hysbysu cynnwys CSCA ac yn dod ag ystod o safbwyntiau ar draws y sector sy'n cael ei fonitro i'w gyflwyno drwy'r fforwm CSCA lleol.

6.0 GOBLYGIADAU AR GYFER CYDRADDOLDEB

- 6.1 Mae gan CSCA oblygiadau cadarnhaol cyraddoldeb sy'n gysylltiedig â darparu lleoedd digonol, mynediad at adnoddau a rhannu arferion gorau i gyflawni'r weledigaeth a amlinellwyd yn 4.1. Mae'r fforws ar ddatblygu'r iaith Gymraeg a gwella safonau ar draws y ddarpariaeth Gymraeg lle caiff ei gyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg ac fel Cymraeg ail iaith. Mae Canlyniadau 1 a 2 yn canolbwyntio ar gefnogi ac annog datblygu'r iaith Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar a gwella pontio cadarnhaol i'r Cyfnod Sylfaen a thrwy gydol cyfnodau pontio i CA4. Mae Canlyniadau 3, 4 a 5 yn canolbwyntio ar wella safonau yn CA4 a CA5 yn ogystal â mynediad at ddefnydd cymdeithasol cyd-destunol o'r iaith Gymraeg i wella eu sgiliau iaith. Mae Canlyniad 6 yn canolbwyntio'n benodol ar gefnogaeth i blant ag Anghenion Ychwanegol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer darpariaeth arbenigol ac ystod o ymyriadau. Mae Canlyniad 7 yn canolbwyntio ar yr angen am hyfforddi a datblygu'r gweithlu i sicrhau sgiliau caffael iaith o ansawdd da.
- 6.2 Mae Tîm Cydraddoldeb a'r Gymraeg y Cyngor, ynghyd â Mudiad Meithrin, Menter Iaith ac Urdd Gobaith Cymru (mudiadau iaith Gymraeg y sector gwirfoddol) yn aelodau o fforwm CSCA Caerffili ac wedi cyfrannu at ei chynhyrchiad. Mae cysylltiad annatod rhwng Strategaeth Iaith 5 mlynedd Caerffili â CSCA fel dull cyflwyno allweddol, ac fe'i cyfeirir ato drwy CSCA i'r camau perthnasol.

7.0 GOBLYGIADAU ARIANNOL

- 7.1 Bydd y cynllun hwn yn cael ei weithredu drwy'r Grant Addysg Gymraeg Rhanbarthol, Grant Amddifadedd Disgyblion a Grant Amddifadedd Disgyblion y Blynyddoedd Cynnar, grant Dechrau'n Deg, yn ogystal â chyllid ychwanegol i gefnogi ar draws lleoliadau gofal plant y Blynyddoedd Cynnar yn y sector i wella'r ddarpariaeth Gymraeg a ddarperir ar hyn o bryd drwy Fenter Iaith gwerth £25,000.

8.0 GOBLYGIADAU AR GYFER PERSONÉL

- 8.1 Nid oes goblygiadau ar gyfer personél yn yr adroddiad hwn.

9.0 YMGYNGHORIADAU

- 9.1 Mae'r holl ymatebion o ymgynghoriadau wedi'u hymgorffori yn yr adroddiad

10.0 ARGYMHELLION

- 10.1 Yr argymhelliad yw nodi cynnwys yr adroddiad a'r gweithredu hyd yn hyn.

11.0 RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 11.1 Nodi'r cyfeiriad strategol a thargedau diwygiedig yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.

12.0 PŴER STATUDOL

- 12.1 Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013
Deddf Llywodraeth Cymru 2006 (Adran 78)
Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011
Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg 2016

Awdur: Sarah Mutch, Rheolwr Blynyddoedd Cynnar
mutchs@caerffili.gov.uk

Ymgynghoreion: Richard Edmunds, Cyfarwyddwr Corfforaethol, Gwasanaethau Addysg a Chorfforaethol
Christina Harrhy - Prif Weithredwr Dros Dro
Keri Cole, Prif Swyddog Addysg
Cynghorydd Philippa Marsden, Aelod Cabinet, Addysg a Chyflawniad
Cynghorydd Derek Havard, Cadeirydd Pwyllgor Craffu Addysg Gydol Oes
Cynghorydd Carol Andrews, Is-gadeirydd Pwyllgor Craffu Addysg Gydol Oes
Lynne Donovan, Pennaeth Gwasanaethau Pobl
Anwen Cullinane, Uwch Swyddog Polisi (Cydraddoldeb a'r Gymraeg)
Sue Richards, Pennaeth Cynllunio a Strategaeth Addysg
Sarah Ellis, Arweinydd Cynhwysiant ac ADY
Paul Warren, Arweinydd Strategol ar gyfer Gwella Ysgolion
Jane Southcombe, Rheolwr Cyllid (Addysg, Dysgu Gydol Oes ac Ysgolion)
Ros Roberts, Rheolwr Perfformiad
Rob Tranter, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro
Nicole Scammell, Pennaeth Cyllid Corfforaethol ac Adran 151

Atodiadau:

Atodiad 1 - Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'i ddiweddarau 2018 (Cymraeg)
Atodiad 2 - Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi'i ddiweddarau 2018 (Saesneg)
Atodiad 3 - Llyfryn y Manteision o fod yn Ddwyieithog